

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

huvijuht-loovtegevuse õpetaja eriala

Helen Leis

**RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE LEVIMUS EESTIS JA SELLE TUNNETATUD
MÕJU ÕPIRÄNDES OSALENULE TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI
KULTUURIAKADEEMIA ÜLIÕPILASTE NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Piret Talur, MSW

Kaasjuhendaja: Allan Kährik, MA

Kaitsmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

.....

(kaasjuhendaja allkiri)

Viljandi 2014

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	3
2. UURIMISTÖÖ EESMÄRK NING HÜPOTEESID, MEETOD JA MÕISTED.....	6
2.1. Eesmärk	6
2.2. Meetod.....	7
2.3. Kasutatud mõisted	8
3. ÕPIRÄNDE RAAMISTIK - EUROOPA ELUKESTVA ÕPPE PROGRAMM	9
3.1. Bologna protsess.....	9
3.2. Õpirände erinevad vormid.....	11
4. EESTI NOORTE OSALEMINE ÕPIRÄNDES	14
5. RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE MÕJU SELLES OSALEJALE	15
5.1. Barjäärid	15
5.2. Õpirände mõjud	16
6. RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE MÕJUDE UURING TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA ÜLIÕPILASTE HULGAS	18
6.2. Küsitluse ülesehitus.....	20
6.3. Uuringu tulemused.....	21
7. ARUTELU JA JÄRELDUSED	29
8. KOKKUVÕTE.....	32
9. KASUTATUD KIRJANDUS	34
10. SUMMARY	37

1. SISSEJUHATUS

Praeguses maailmas on reaalsuseks globaliseerumine, mille on tinginud eelkõige majanduslike ja poliitiliste sidemete tihenemine riikide ning erinevate maailma regioonide vahel. Globaliseerumise protsessi tähtsaks osaks on samuti riikide kultuuri ning haridusalaste sidemete tihenemine. Kui majanduspoliitilisel üleilmastumisel on ka palju vastaseid, kes ütlevad, et see toimub suurriikide juhtimisel ning nende huvides, siis kultuuriliste ja haridussidemete tihenemine maailmas on ilmselgelt kasulik. Eriti kasulik on see väiksematele riikidele, kellel on võimalik nii oma kultuuri maailmas tutvustada.

Haridussidemete tihenemine tähendab seda, et maailma hariduse parimad kogemused ja saavutused saavad kõigile kättesaadavaks. Siin pean ma silmas nii õppureid kui ka rahvuslikke haridussüsteeme.

Seoses maailma rahvastiku vananemisega ja vajadusega kohaneda tööturu vajadustega ei tule hariduse omandamist käsitleda ainult kui kitsalt klassikalist õppeprotsessi klassiruumides ning auditooriumites, vaid ka kui ümberõpet ja lihtsalt silmaringi laiendamist. Sellega on otseses seoses ka humanistlike väärtuste levitamine ning maailma eesrindliku kogemuse rakendamine ühiskonnas.

Kultuuri ja hariduse globaliseerumisele on teinud tee lahti tehnoloogia hüppeline areng. Eelkõige pean siin silmas interneti tormilist arengut, mis sai hoo sisse eelmise sajandi lõpukümnendil ja mis võimaldab eesrindliku rahvusvahelise kogemuse laialdast levimist maailmas. Hariduse globaliseerimise üheks peamiseks avaldumisvormiks on rahvusvaheline õpiränne. Sellise õpirände sisuks on üldjuhul õppeprotsessi mingi osa toimumine mõnes teises riigis. Õpiränne avaldub globaalselt, kusjuures on esindatud kõik vanusegrupid.

Õpirände populaarsus rände lähteriigis sõltub paljuski sellest kui palju on lähteriik integreeritud globaalsesse majandusse. Mida rohkem ta seda on, seda rohkem on seal inimesi, kes on suutelised hakkama saama globaalses süsteemis. Sellised rigid julgustavad rohkem ka oma üliõpilasi inema välismaale õppima. Samuti soovivad sellise riigi üliõpilased olla maailmas

rohkem konkurentsivõimelised, kusjuures välismaal õppimine on juba muutumas peaaegu kohustuslikuks tulevikus (globaalsele) tööturule sisenemisel.

Riigi majanduslikku globaliseerumist peegeldab otseste välisinvesteeringute math selles riiki. Seega peaks olema proportsionaalne sõltuvus otseste välisinvesteeringute ning selles riigis õpirändes osalevate üliõpilaste arvu vahel (Liu 2008).

Nagu näitab Tamsalu (2009) oma uuringus, on Eestis paljud küsitletud organisatsioonidest värvanud sihilikult tööle inimese, kes on välismaal õppinud, töötanud või praktilal käinud. Õpiränne on kindlaks eeliseks just konkreetsete ametite puhul nagu rahvusvahelise suhtlemisega seotud ametid, kommunikatsioon, suhtlus meediaga, giiditöö valdkond ning õpetamise ja koolitamisega seotud ametid (Tamsalu 2009).

Eesti õpirände areng on olnud üks Euroopa kiiremaid kusjuures olulise tõuke on selleks andnud liitumine Euroopa Liiduga. See tõi kaasa nii formaalsuste lihtsustumise kui uute rahaliste võimaluste avanemise. Võrreldes liitumiseelse ajaga on kahekordistunud nii Erasmuse kui riikliku Kristjan Jaagu programmi raames iga-aastaselt toetust saavate üliõpilaste hulk. Kiire kasvu tulemusel osales näiteks 2008. aastal üliõpilasvahetuses 2% kõigist Eesti üliõpilastest, kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegias eesmärgiks seatud 4–5% osalemine 2015. aastal ei tundu seetõttu mitteteostatav (Valk 2008).

Õpiränne ei ole ainult ühesuunaline protsess. On olemas tudengite siseriiklik mobiilsus ning samuti tuleb tudengeid õpirände raames ka Eestisse õppima. Tähelepanu pööratakse välistudengite kaasamisele doktoriõppesse, aga ka magistri- ja rakenduskõrgharidusõppesse Eesti jaoks olulistes ning rahvusvaheliselt konkurentsivõimelistes valdkondades. Kõrghariduse üldisteks õiguslikeks alusteks on: Eesti Vabariigi haridusseadus, ülikooliseadus, rakenduskõrgkooli seadus, erakooliseadus, Tartu Ülikooli seadus ja kõrgharidusstandard. Välis- tudengite Eestisse saabumine, siin elamine ja töötamine on reguleeritud välismaalaste seadusega.

Lisaks õigusaktidele on välja töötatud mitmed strateegilised dokumendid, mis käsitlevad muu- hulgas tegevusi ja eesmärke välis- tudengite Eestisse meelitamiseks. Eesti kõrghariduse hetke arengusuunad on ära märgitud „Eesti kõrgharidusstrateegias 2006-2015“. Parlamendi poolt heakskiidetud arengusuundadest juhitud oma tegevuses Vabariigi Valitsus, ministriumid, kõrgkoolid ja üliõpilasorganisatsioonid.

Kuna Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumine on üks oluline tegevuseesmärk, siis töötati Eesti kõrgharidusestrateegia alamdokumendina välja „Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006-2015“ Kuna Eesti kõrgkoolidesse astujate arv väheneb järgnevatel aastatel (2017. aastaks *ca* 14%), siis on kõrgkoolid aktiivselt astunud samme, et leida välisriikidest uusi tudengeid. Tudengite värbamine välismaalt on üks oluline osa Eesti kõrghariduse välisturundamisest. Kõrgkoole, mis pakuvad rahvusvahelisi õppeprogramme on Eestis vähe, seetõttu on Eesti kõrgkoolide turustamine koondatud ühte kohta – Sihtasutusse Archimedes (Maasing 2012).

Käesolevas lõputöös keskendutakse Eesti üliõpilaste välisrände ning eelkõige Euroopale kui Eesti õpirände peamisele sihtpiirkonnale ning Euroopa Liidu elukestva õppe programmile, mille raames toimub enamus Eestiga seotud õpirändest lühiajalise õpirände vormis.

Lühiajaline organiseeritud õpiränne on Euroopas väga edukas. Kusagil mujal maailmas pole üliõpilasvahetust peetud nii oluliseks õppetöö osaks ega loodud riikideüleseid strateegiaid selle mahtude ja kvaliteedi parandamiseks (Valk 2008).

Vaadeldavaks sihtgrupiks on käesolevas töös peamiselt noored, kuni kolmekümne aastased õpirändes osalejad. Uuringu raames küsitletud üliõpilaste vanusepiirid olid 19 – 47 aastat. Osalejate keskmine vanus aga 25 aastat. Käesolevas lõputöös antakse ülevaade õpirände erinevatest vormidest ja nendes osalenute hinnagutest õpperände protsessile ning selle erinevatele mõjudele õppirändes osalejale.

2. UURIMISTÖÖ EESMÄRK NING HÜPOTEESID, MEETOD JA MÕISTED

2.1. Eesmärk

Käesolev lõputöö käsitleb õpirännet üliõpilaste hulgas kõige selle laiemas mõistes ning kõigis avaldumisvormides. Töös käsitletakse lühi- ja pikaajalist väliskõrgkoolis õppimist, välispraktikat, töölaagreid, noortevahetust ning vabatahtlikku teenistust välisriigis. Töö eesmärgiks on välja selgitada kui suur osa Eesti noortest õppuritest osaleb rahvusvahelises õpirändes ning millises selle vormis.

Oma lõputöös olen ma püstitanud hüpoteesi, et on olemas rida faktoreid, mis motiveerivad üliõpilasi osalema rahvusvahelises õpirändes. Osa neist omab suuremat, osa väiksemat mõju ajutiselt välismaale siirdumisel. Eeldan, et tähtsaimad neist on õpingutega ning isikliku arenguga seotud eesmärgid. Samuti on olemas hulk barjääre, mis takistavad välismaale siirdumist ning õpirändes osalemist. Kindlasti on olulisel kohal siin üliõpilaste majanduslikud võimalused. Õpirännet soodustavate ja pärssivate tunnetuslike faktorite väljaselgitamine on kindlasti abiks õpirände edaspidisel veelgi paremal korraldamisel ning sellega õpirändes osalemise aktiivsuse suurendamisel Eestis.

2013 aasta kevadel korraldati ka Eesti kõrgkoolide üliõpilaste seas küsitlus, mis oli osa üleeuroopalisest uuringust Eurostudent V. Selle tulemused annavad muuhulgas hea pildi meie tudengite elu-olust vahetult enne uuele süsteemile üleminekut. Kuigi paljud üliõpilased käivad kooli kõrvalt tööl, tõid küsitlusele vastanud välja, et keskmiselt pühendavad nad õppetööle ligi kaks korda enam aega kui tööle. 2013. aasta kevadsemestril kulus tudengite hinnangul nädalas õppetööle keskmiselt 31 ja palgatööle 15 tundi (Merisalu 2014).

Samuti võib eeldada, et õpirändes osalemisel võivad tekitada probleeme õpingud kodukõrgkoolis. Ollakse seotud oma õppeprogrammiga. Juhul kui seda arvesse ei võeta või siis

näiteks minnakse akadeemilisele puhkusele, tekib mahajäämus, mis tuleb hiljem suuremate pingutustega korvata.

Lõputöö käigus selgitataksegi õpperändes osalenute hinnangute põhjal välja populaarsemad õpperände vormid ning nende tunnetatav mõju osaleja enesearengule ning õpingutele Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel. Nii näiteks kui Erasmus programmis osalenud hindavad läbiviidud küsitluste põhjal valdavalt õpirände mõju positiivselt või väga positiivselt (Kaelep, Maiste ja Treier 2013), siis uuritakse kas teiste õpirände vormide puhul on hinnang sama või on see mõnevõrra erinev. On võimalik, et õpirändes osalenud tunnetavad erinevate õpirände vormide puhul selle mõju erinevalt. Peamine tähelepanu käesolevas töös on aga siiski suunatud üldistele tunnetatavatele positiivsetele ning negatiivsetele mõjudele õpirändes osalenute puhul sõltumata õpirände vormist.

Lõputöö käigus teostatud uuringu küsimustik oli koostatud selliselt, et sellele said vastata ka õpirändes mitte osalenud üliõpilased. Sellisel juhul esitasid nad oma arvamuse küsimustele vastates, tuginedes neile siiani teadaolevale informatsioonile õpirände kohta. Nagu töö käigus hiljem on võimalik veenduda, ei erinenud sellised hinnangud peaaegu üldse nende üliõpilaste omadest kellel oli olnud õpirändega tihedaid kokkupuuteid. Siit võib teha kohe ka järelduse, et informatsioon õpirände kohta on Eestis hästi kättesaadav ja noorte seas levinud.

2.2. Meetod

Käesolev lõputöö on kombineeritud uurimus, mis on koostatud kirjanduse võrdleva ülevaadena ning mille käigus viidi ühtlasi läbi uuring Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste hulgas, toetamaks või ümber lükkamaks kirjandusallikates avaldatud temakohaseid järeldusi.

Töö raames läbi viidud uuring hõlmas 12% Viljandi Kultuuriakadeemia kõigi õppevormide üliõpilastest. Küsitletud üliõpilaste sooline ning vanuseline struktuur peegeldas ligilähedaselt Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaskonna vastavat struktuuri. Uuring teostati küsitlusena, mis sisaldas kümme küsimust. Esimesed neli küsimust olid sissejuhatavad, ning teenisid uuringu usaldusväärse hindamise eesmärki. Ülejäänud küsimused olid juba konkreetselt seotud rahvusvahelise õpirände erinevate aspektidega.

Lõputöö koostamisel kasutati Eesti rahvusraamatukogu digitaalarhiivi DIGAR, Tartu Ülikooli raamatukogu digitaalarhiivi, Euroopa Liidu õigusaktide andmebaasi EurLex, ning teisi digitaalseid andmebaase.

Internetiotsingul kasutati järgmisi sõnu ja fraase: õpiränne, rahvusvaheline õpiränne, lühiajaline õpiränne, õpirände statistika, üliõpilasvahetus, rahvusvaheline mobiilsus, üliõpilasmobiilsus, (*international*) *student mobility*, *learning mobility*, *student mobility period*, *student exchange*, *student enrolment*.

2.3. Kasutatud mõisted

Õpiränne (learning mobility) – Õpirändeks nimetatakse käesolevas lõputöös õppimist ja teadmiste omandamist välisriigis mingil kindlal perioodil kas haridussüsteemis või väljaspool haridussüsteemi. Kuigi esineb ka siseriiklikku õpirännet, ei käsitle käesolev lõputöö seda õpirände aspekti.

Inglise keeles eristatakse veel väljendit *student mobility*, mida tuleks kasutada eestikeelses tähenduses (*üli*)õpilasränne või (*üli*)õpilaste liikuvus või (*üli*)õpilasmobiilsus.

3. ÕPIRÄNDE RAAMISTIK - EUROOPA ELUKESTVA ÕPPE PROGRAMM

Maailm meie ümber on pidevas kiires arengus. Toimivad globaliseerumisprotsessid. Selleks, et moodsas, kiiresti muutuvus ühiskonnas hakkama saada, tuleb muutustega kohaneda. Teisisõnu tuleb pidevalt õppida, ennast täiendada ning olla valmis uuteks väljakutseteks. Mõiste - elukestev õpe tähendab seda, et õppimisprotsess ei piirdu ainult konventsionaalse koolisüsteemiga vaid, et inimene on õppimisprotsessis terve oma elu vältel.

Euroopa elukestva õppe programm toetab järgmisi tegevusi (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsus2006):

- a) isikute liikuvus elukestva õppe raames;
- b) kahe- ja mitmepoolne partnerlus;
- c) mitmepoolsed projektid, mis on spetsiaalselt ette nähtud haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteedi edendamiseks innovatsiooni riikidevahelise ülekande abil;
- d) ühepoolsed ja siseriiklikud projektid;
- e) mitmepoolsed projektid ja võrgustikud

Ülaltoodud tegevuste loetelust selgub, et õpiränne ja üliõpilaste ning õppejõudude vahetus on elukestvas õppes tähtsal kohal. Euroopa Elukestva õppe programm sai alguse niinimetatud Bologna protsessist.

3.1. Bologna protsess

Bologna deklaratsiooniga 1999.a. seati eesmärgiks Euroopa ühtse kõrgharidusruumi loomine aastaks 2010, seda mitte niivõrd läbi kõrghariduse harmoniseerimise, vaid pigem läbi olemasolevate riiklike süsteemide ühtlustamise. deklaratsiooni kandvaks ideeks on soov, et nii üliõpilased, lõpetajad kui ka õppejõud saaks vabalt ringi liikuda kõrgkoolide ja riikide vahel vastavalt oma soovile, luua raamistik, mille alusel hinnata erinevatest koolidest saadud diplomeid ja kraade, tagada õiglane ligipääs kvaliteetsele kõrgharidusele ning ühtlustada kogu

Euroopas pakutava kõrghariduse tase. Bologna protsess ise on aja käigus muutunud, arenenud ning laienenud. Protsessis osalevate riikide arv on peaaegu kahekordistunud ning on lisandunud mitmed protsesse ja prioriteete, mis on suunatud leidmaks vahendeid, kuidas Bologna deklaratsioonis seatud eesmärged saavutada. Eesti on ühines Bologna deklaratsiooniga vahetult protsessi alguses 1999.a (Ranne 2008). Bologna protsessi tuumaks on õpiränne ning seda tuleb pidada peamiseks vahendiks Euroopa kõrgharidusruumi arendamisel. On püstitatud kvantitatiivne eesmärk, et kõikidest Euroopa kõrgharidusruumis lõpetanutest oleks üks viiendik saanud õppida või koolitust mingil õppeperioodil välismaal. Praegu ei ole siiski veel piisavalt usaldusväärseid statistilisi andmeid, et selle eesmärgi saavutamist mõõta (Bologna Process Implementation Report 2012).

Elukestva õppe programmi üldeesmärk on kaasa aidata Euroopa Liidu arengule teadmispõhise ühiskonnana, mida iseloomustab säästev majanduslik areng, uute ja paremate töökohtade loomine ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus, tagades samas tulevastele põlvkondadele hea keskkonnakaitse. Eelkõige on sihiks edendada vahetussidemeid, koostööd ja liikuvust ühenduse haridus- ja koolitussüsteemide vahel, nii et neist saaks kvaliteedi mõõdupuu kogu maailmas.

Elukestva õppe programmi valdkondlikud allprogrammid on Comeniuse, Erasmuse, Leonardo da Vinci ning Gruntvigi programmid.

Comeniuse programm on suunatud kõikide selliste õpilaste õpetamise ja õppimisega seotud vajaduste täitmisele, kes omandavad alusharidust ja üldharidust kuni teise taseme kõrgema astmeni, samuti sellist haridust pakkuvatele asutustele ja organisatsioonidele;

Erasmuse programm on suunatud kõikide selliste isikute õpetamise ja õppimise vajaduste täitmisele, kes on seotud kõrghariduse või kolmanda taseme kutsehariduse või -koolitusega (olenemata kursuse kestusest või kvalifikatsioonist), kaasa arvatud doktoriõppe, ning sellist haridust ja koolitust pakkuvatele või soodustavatele asutustele ja organisatsioonidele;

Leonardo da Vinci programm on suunatud kõikide selliste isikute õpetamise ja õppimise vajaduste täitmisele, kes on seotud kutsehariduse või -koolitusega, välja arvatud kolmandal tasemel õppijad, ning sellist haridust ja koolitust pakkuvatele või soodustavatele asutustele ja organisatsioonidele;

Grundtvigi programm on suunatud kõikide selliste õppijate õpetamise ja õppimise vajaduste täitmisele, kes osalevad mis tahes kujul täiskasvanute koolituses, ning sellist haridust pakkuvatele või võimaldavatele asutustele ja organisatsioonidele (Euroopa Liidu Teataja 2006).

Riigi jaoks seostub lühiajalise õpirändega kindlasti vähem riske, sest süsteem tagab üliõpilase tagasituleku ning oht ajude äravooluks on väiksem. Euroopas on üliõpilasvahetus lihtsaimaks võimaluseks ka tudengile – õppemaksu üldjuhul ei küsita, olemas on toetused ja nõustamine ning välisõpinguid tunnustatakse koduülikooli õpingute osana. Lisaks iga õpirändes osalenud üliõpilase kaudu ühiskonnas levivale avaramale mõtlemisele ja uutele teadmistele, nähakse õpirännet tänapäeval kõrghariduse olulise kvaliteedinäitajana. Seetõttu on õpiränne ka üks Bologna protsessi põhiteemadest ja Euroopa kõrgharidusruumi kujunemisel võtmetähtsusega.

Euroopas on viimastel aastatel õppekorralduse muutuste tulemusel nihkunud üliõpilasvahetus magistriõpingute aega ning bakalaureusetaseme õppekavad ei jäta välisõpinguteks enam alati ruumi. Eestis rõhutatakse siiski jätkuvalt üliõpilasvahetuse olulisust kõikidel õppeastmetel ning siin on ka Erasmuses osalejateks endiselt eeskätt kõrghariduse esimesel astmel õppijad (Valk 2008).

3.2. Õpirände erinevad vormid

Õpirände vormid erinevad üksteisest mitmeti. Üheks erinevuseks on viibimise pikkus, mis on tähtis nii sihtgrupi kui ka õppimise seisukohast. Teine iseloomulik erinevus on välismaale siirdumise vorm: kas tegemist on üksikisiku või grupiga. Samas on asjaolusid, mis mängivad rolli igas vormis välismaal viibimise juures. Üldiselt võib välismaal viibimised jagada järgmistesse kategooriatesse: üldhariduskoolis õppimine, kõrgkoolis õppimine, praktika, töölaagrid, noortevahetused, vabatahtlik teenistus, lapsehoidmine (*au-pair*).

Koolis õppimine toimub reeglina keskhariduse tasemel, kus noored (tavaliselt nooremad kui 18 aastat) õpivad välismaal ühe õppeaasta. Tavaliselt elatakse sellel ajal vastuvõtvast peres. Sellist välismaal õppimist korraldavad õpilasvahetusorganisatsioonid.

Kõrgkoolis õppimine võib toimuda mõne semestri või kogu kõrgkoolistuudiumi vältel. Kõige levinum on variant, kus välismaal tudeeritakse paar semestrit kodumaiste õpingute osana.

Välismaale kõrgkooli kandideerimisel aitavad dokumentide vormistamisel ja nende koolidesse esitamisel mitmed organisatsioonid.

Praktika on viibimine avaliku või erasektori tööandja juures, kus osaleja kaasatakse teatud ajaks tööprotsessi ja seda arvestatakse osana tema õpingutest. Praktika toimub nii kutseõppeasutustes, mitmetes kõrgkoolides kui ka tööandjate pakutavana ja selle kestus algab tavaliselt 4 nädalast.

Töölaager on samuti õpirändes osalemise võimalus, kus eri riikidest pärit noortega viiakse kohalikus keskkonnas läbi praktiline ja kasumit mitte taotlev projekt. Töölaager toimub tavaliselt suvel ning kestab 2-3 nädalat.

Noortevahetusi korraldavad noorteorganisatsioonid või ühendused ja väljaspool formaalset haridussüsteemi. Tavaliselt on sellised õpirände võimalused lühiajalised (2-4 nädalat). Sellised välismaal viibimise vormid on põhimõtteliselt võimalikud kõikide vanusegruppide puhul. Tegelikult kasutavad neid aga kõige tihedamini noored vanuses 15-25 eluaastat.

Euroopa vabatahtlikku teenistusse (<http://euroopa.noored.ee/evs>) on võimalik asuda kõigil 18-30 aastastel noortel, kes soovivad 2-12 kuud teha välismaal vabatahtlikku tööd ja sealjuures tutvuda selle riigi keele, inimeste ja kultuuriga. Vabatahtlikku teenistust saab teha eri riikides üle maailma ning organisatsioonis, mille vabatahtlik endale ise valib.

Lapsehoidmist (*au-pair*) saab samuti vaadelda õpirände ühe võimalusena - lisaks teise kultuuriga tutvumisele ning keele õppimisele on lapsehoidmine võimalus töötada õppimise kõrvalt (Tamsalu, Eensalu, Rammo 2010).

Üks populaarsematest mobiilsusprogrammidest nii Eestis kui kogu Euroopas on Erasmuse programm. Eesti kuulub alates 2006/2007 õppeaastast nende programmis osalevate riikide hulka, kus sissetulevate ja väljaminevate üliõpilaste tasakaal on väga hea ning Eesti on jõudmas 1:1 vahetuseni. See tähendab, et õppeaastas tuleb Erasmuse programmiga Eestisse peaaegu sama palju üliõpilasi, kui Eestist välja läheb (Kaelep jt 2013). Võrdlusena näiteks Ühinenud Kuningriigid populaarse õpirände sihtkohana võtab vastu üksteist korda rohkem üliõpilasi kui välja saadab (King, Findlay, Ahrens 2010).

Eurostudent IV Eesti analüüsi andmetel sattusidki Eesti tudengid mõnda välisriiki õppima peamiselt Erasmus programmi kaudu.

Seda võimalust kasutas kõigist õpingute käigus välismaal viibinutest 68%. Erasmus programmi populaarsust kinnitab ka osalejate arvu kiire kasv aastate lõikes. Mõne teise Euroopa Liidu programmi abil oli osa õpingute ajast teises riigis veetnud 9% tudengitest. 23% välismaal õppinutest vastas, et nende välislähetus ei toimunud ühegi konkreetse programmi raames (Kirss, Nestor, Haaristo, Mägi 2011). 2011/2012 õppeaastal käis Erasmus programmi raames välisriigis õppimas või praktikal 1092 üliõpilast, sh 310 meest ja 782 naist (Kaelep jt. 2013).

4. EESTI NOORTE OSALEMINE ÖPIRÄNDES

Uurimus Erasmuse programmis osalenud üliõpilaste kogemustest ja hinnangutest õppeaastatel 2007/2008 – 2010/2011 näitab, et see programm on väga elujõuline ja populaarne mobiilsusprogramm nii Eestis kui kogu Euroopas. Uuringust nähtub, et Eesti üliõpilaste arv on alates programmiga liitumisest kasvanud keskmiselt 16% õppeaastas. Nelja õppeaasta (2007-2011) jooksul, osales Erasmuse programmis 3445 Eesti üliõpilast.

Vaadeldava uuringu tulemustel osalevad naissoost üliõpilased programmis aktiivsemalt kui meessoost üliõpilased. Viimasel viiel õppeaastal on meeste osakaal programmis moodustanud keskmiselt 24% ja naiste osakaal 76%. Populaarseimateks Erasmuse üliõpilasvahetuse sihtriikideks on Eesti jaoks olnud Soomes on õppinud 16,5% kõikidest Eesti Erasmuse programmis osalenutest. Saksamaal vastavalt (12,5%) ja Hispaanias (10,6%). Järgnevad Prantsusmaa ning Itaalia. Soome osakaal vahetuses näitab viimastel aastatel mõningast langustendentsi. Vahetus on seevastu aktiivsemaks muutunud aga Hispaania, Portugali ja Rootsi suhtes.

Kõnesoleva uuringu kohaselt peegeldab üliõpilaste osalusaktiivsus õppevaldkondade järgi Eesti kõrgharidusmaastiku üldpilti – Erasmuse raames teistesse riikidesse õppima on läbi aegade läinud teistest valdkondadest enam humanitaarteaduste, kaunite kunstide ja sotsiaalteaduste üliõpilasi. Kolmel viimasel õppeaastal (2009/2010–2011/2012) on Eestis üliõpilasvahetuses osalenud kõige enam humanitaarteaduste ja kunstitudengeid – umbes kolmandik kogu üliõpilasvahetusest. Kolmandik langeb ka äriduse, sotsiaal- ja õigusteaduse üliõpilaste arvele. Inseneri-, tööstuse- ja ehituserialade üliõpilasi osales vahetusprogrammides kolmteist protsenti. Eelnevalt nimetatud valdkonnad moodustavad ligi 80% üliõpilasvahetusest.

Viimastel aastatel on stabiilselt kasvanud programmis osalevate loodusteaduste, matemaatika- ja IKT tudengite arv. Üldjoontes on üliõpilasvahetus õppevaldkonniti siiski eri aastatel pigem stabiilne (Kaelep jt. 2013).

5. RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE MÕJU SELLES OSALEJALE

5.1. Barjäärid

Eurostudent IV uuring näitab, et kõigis uuringuga hõlmatud riikides võiks kõikides õpirände valdkondades hõlmatus olla palju suurem kui see praegusel hetkel on. Tegelikkus on, et märkimisväärsel osal noortest õppuritest puudub välismaine kogemus ning samuti ka soov seda omandada. Noored toovad põhjuseks õpirändel lisanduva finantskoormuse, eraldatuse oma sõpradest, kaaslasest või lapsest ja ühe põhjusena ka eeldatava mahajäämuse oma õpingutes (Maljukov 2013).

Noortel on üheks tavalisemateks takistusteks ka ebapiisav keeleoskus. Suuremas osas Eurostudent uuringuga hõlmatud riikides on üle viiendiku üliõpilaste võõrkeele oskus hea vähemalt kahes võõrkeeles, kuid see näitaja on erinev arvestades sotsiaalset tausta (Orr, Gwosć, Netz 2011).

Õpiränne ongi ka sotsiaalselt selektiivne. Õpirändega on vähem hõlmatud madalama sotsiaalse taustaga õppurid ja seda isegi riikides, kus ligipääs haridusele on sotsiaalselt võrdselt hästi tagatud (Maljukov 2013). Kui rääkida finantskoormuse suurenemisest, siis näitab uuring, et isegi nendes maades, kus õpirände finantseerimine toimub primaarselt avalikest allikatest (näit. Soome, Norra, Eesti, Läti, Slovakkia ja Rootsi), peavad õpilasi rände ajal toetama ka nende vanemad (Orr jt 2011). Siin on kaks peamist üksteisega seotud probleemideringi. Ühel juhul väidetakse, et stipendium ei ole hakkamasaamiseks piisav, ning teine oluline faktor on seotud töökohaga, millest ei soovitud loobuda; mõnel juhul oli töökoht, millest ei soovitud loobuda, leitud vahetult enne mobiilsusperioodi algust (Maljukov 2013).

EUROSTUDENT uuring näitab, et üliõpilased sageli töötavad õpingute kõrvalt ning Eestis teeb seda üle 60% üliõpilastest. Oluline on siinjuures märkida, et täiskoormusega töötavaid üliõpilasi on ca 50%, mis annab selgelt märku, et töötamine on Eesti üliõpilaste jaoks tavaline ning oluline. Töötamise põhjused on erinevad. Seega hea töökohta saamise korral ei olda valmis sellest

loobuma, kuna ka tööandja ei ole üldiselt piisavalt paindlik, et säilitada üliõpilasele töökoht, kuhu ta õpirändelt naasmise järel tagasi võiks tulla (Maljukov 2013).

Õpirändel on hulgaliselt mõjusid, mis põhinevad niinimetatud sekundaarsel sotsialiseerumisel. Olles kodust eemal kogeb isik rutiini ning tuttava elukorralduse muutust, puutub kokku uudsega ning õpib antud olukordadest. Sellest tulenevalt on õpiränne isiku jaoks kohanemise ning paindlikkuse õppetunniks. See kohustab olema aktiivne ning vastutustundlik, et tunnetada vabadust uues keskkonnas. Seoses sellega pakub õpiränne suuremaid võimalusi eneseteostuseks.

Üliõpilastelt, kui noortelt täiskasvanutelt oodatakse mitmete rahvusvaheliste kompetentside omandamist nagu näiteks hea keeleoskuse ja kultuurierinevuste tundlikkuse tõusu (Papatsiba 2009). Eelpool toodud, isiku arengu mõistes kahtlemata positiivsed mõjud, võivad aga olla samal ajal ka põhjusteks, miks õpirändes ei osaleta.

5.2. Õpirände mõjud

Hindamisaruanne „Euroopa elukestva õppe programmi lühiajalise õpirände mõju ja tulemuste hindamine“ keskendub Euroopa elukestva õppe programmi valdkondlike programmide raames perioodil 2007-2010 toimunud Eesti haridustöötajate lühiajalises õpirändes osalemise kogemustele ja mõju hindamisele. Uuringu kohaselt on õpiränne taotlejate jaoks atraktiivne ning varasemalt õpirändes osalenud soovivad Euroopa elukestva õppe programmi võimalusi ka edaspidi kasutada. Rahuolematuse põhjused peitusid eelkõige puudujääkides vastuvõtjapoolses õpirände korraldamises. Hästi korraldatud õpiränne on teadmiste omandamiseks ja kogemuste vahetuseks väga väärtuslik võimalus, mida hinnatakse kõrgelt.

Valdkondlike programmide lõikes on õpirände mõjus isiklikule arengule erinevusi, kuid kokkuvõttes mõjutas õpirändes osamine kõige enam inimeste hoiakuid, maailmavaadet, motivatsiooni ja üldisi teadmisi, kontaktide sõlmimist oma valdkonnas ning võõrkeeleoskuse arendamist. Teadmiste omandamine uute õppemeetodite ja õppevaldkondade kohta oli enim hinnatud üld-, kutse- ja täiskasvanuhariduse valdkonna töötajate hulgas (Euroopa Elukestva...2011).

Uute omandatud õppemeetodite kasutamine pärast õpirännet toimus kõige edukamalt üld- ja täiskasvanuhariduse valdkondades. Õpirände käigus sõlmitud kontakte on tööalaselt üpris aktiivselt kasutatud, millega seoses on kasvanud rahvusvahelise koostöö osa ning suurenenud võõrkeelte praktiline kasutamine töös (Rahvusvahelise õpirände... 2011).

Tulles üliõpilasi väliskõrgkooli õppima minemisel enim motiveerinud teguriteni, siis otseselt õppetööga seotud aspektid (õppetöö tase; õppeained, mida kodukõrgkoolis ei õpetata) ei ole esirinnas – keskmised hinnangud vastavalt 3,4 ja 3,5. Samal ajal on kogemus teistsuguses keskkonnas hinnatud keskmise hindega 4,5. On igati loomulik, et isiklikud aspektid ja soov kasutada võimalust võõras keskkonnas elada ja õppida kaaluvad üles õppeainete valiku kui motivaatori.

Üliõpilaste suulisest tagasisidest tuleb välja, et levinud on õppejõudude soovitus omandada baasteadmised kodukõrgkoolis ning planeerida välisõpingud stuudiumi lõppu või teise õppeastmesse. Mõeldes alles tekkivale akadeemilisele koostööle ja õppejõudude hoiakule, et välismaale võiks hiljem suunduda, võivad õpingute esimeses pooles välisõpinguid alustanud üliõpilased oma plaanides ja valikutes rohkem üksi olla kui nende kogenumad kolleegid. Stuudiumi lõppu välisõpingud planeerinud üliõpilased on tihti kodukõrgkoolis oma õppekava suuresti täitnud ja võtavad teadlikult lisaaega, et kasutada veel võimalust välismaal kogemuse saamiseks ja osalt ka lõputöö kirjutamiseks. See annab juba eos fooni, et üliõpilased pigem ei otsi väliskõrgkoolist siinses õppekavas ettenähtule asendust, vaid midagi täiendavat (Haljasmäe 2013).

Üliõpilaste kokkuvõttev hinnang välismaal õppimise kogemusele oli siiski väga kõrge, keskmine hinne viie punkti skaalal oli 4,7. Järgnesid isiklik areng tervikuna, keskmine hinne 4,5, ning kultuuriteadmiste ja oskuste areng, 4,5. Mõnevõrra madalamalt hinnati keeleoskuse paranemist – 4,2, iseseisvuse kasvu – 4,2 ning kahjuks ka mobiilussperioodi akadeemilisest seisukohast – 4,2.

Praktikandid hindavad õpirände sisu (uusi oskusi ja kogemusi, Erasmuse kogemust töökogemuste ja oskuste omandamise seisukohalt) märksa positiivsemalt kui õppurid (hinde 4 või 5 pani 89% praktikantidest ning 79% õppuritest) (Kaelep jt. 2013). Ehkki tähtsaks peetakse ka vastuvõtva kõrgkooli akadeemilist taset ja õppe kvaliteeti, innustavad Eesti tudengeid välismaale siirduma esmajoonel isiklik ja sotsiaal-kultuuriline areng, kogemus ja soov keeleoskust parandada. Nende aspektidega on välismaal õppinud üliõpilased ka kõige rohkem rahul (Kirss jt 2011).

6. RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE MÕJUDE UURING TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA ÜLIÕPILASTE HULGAS

6.1. Uuringu esinduslikkus ning statistiline usaldusväarsus

Kirjandusallikates toodud järelduste paikapidavuse tõestamiseks viisin lõputöö koostamise käigus läbi küsitluse, mis hõlmas Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia päevase osakonna ning avatud ülikooli üliõpilasi. Uuringu läbi viimisel oli oluline, et see kajastaks võimalikult esinduslikult ning statistiliselt usaldusväärset kogu Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaskonna arvamust.

Tartu Ülikooli õppestatistika andmetel on Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste arv seisuga 01 mai 2014 kõikides õppevormides kokku 690 õppijat (Tartu Ülikool – õppestatistika 2014). Küsitlusele vastas neist 85 ehk 12,3%. Vastanutest 90,6% olid naissoost üliõpilased. Viljandi Kultuuriakadeemia vilistalasuuringu lõppraporti järgi on Viljandi Kultuuriakadeemia lõpetanute hulgas naise 85% ning mehi 5% (Viljandi Kultuuriakadeemia vilistlasuuring ... 2012).

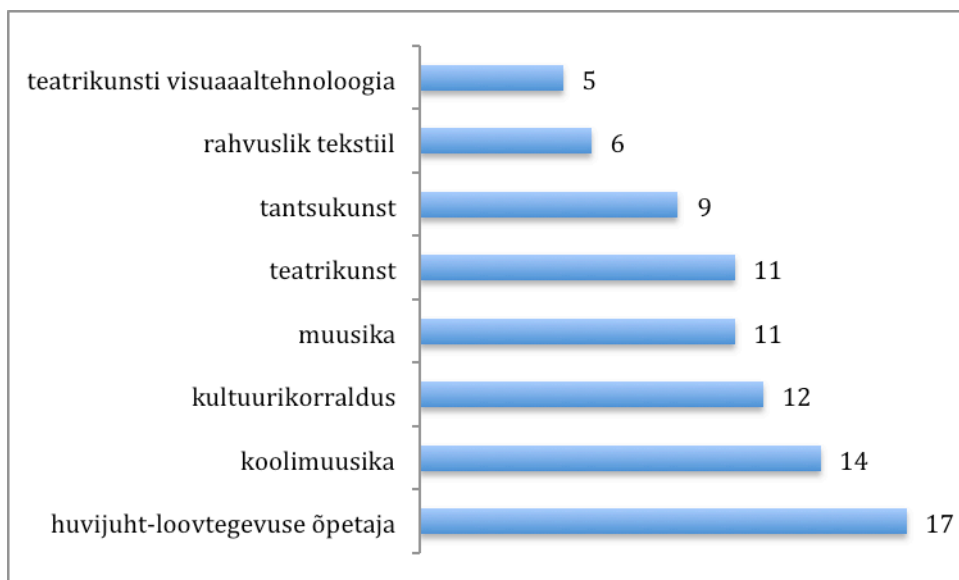
Vastanute keskmine vanus oli peaaegu 25 aastat (24,8). Vastanute vanus jäi vahemikku 19 kuni 47 aastat. See näitab, et küsimustikuga olid hõlmatud nii päevases õppes kui ka avatud ülikoolis õppijad.

Vastanute jaotumine õppeaastate lõikes oli suhteliselt ühtlane:

- a) I kursus – 20 vastanut
- b) II kursus – 21 vastanut
- c) III kursus – 16 vastanut
- d) IV kursus – 19 vastanut
- e) muu võimalus – 9 vastanut.

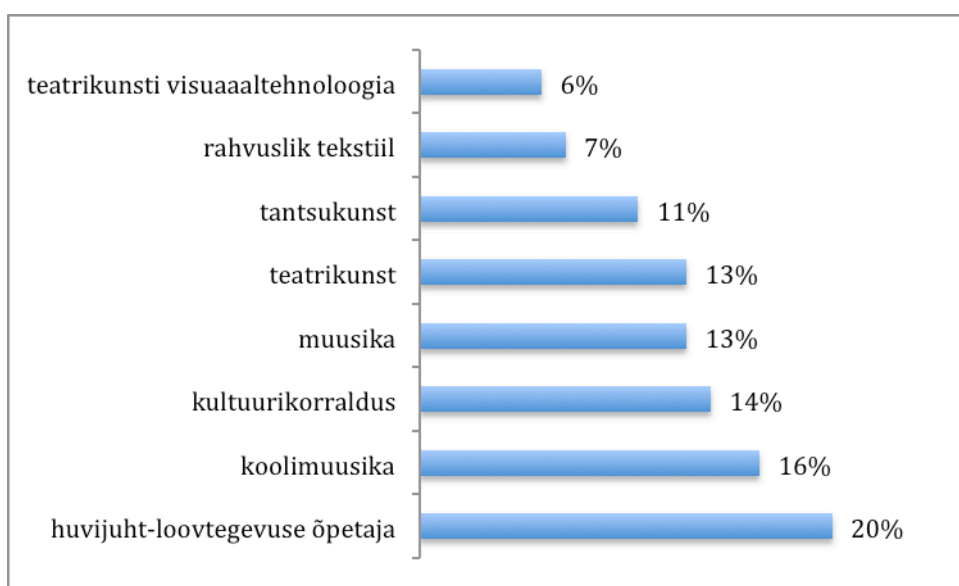
Muu võimaluse puhul oli tegu peamiselt magistrantidega - 5 vastanut. Ära oli toodud ka muid vastuseid, nagu vahetusüliõpilase aasta, akadeemiline puhkus, õppepikendus, vilistlane.

Viimase sissejuhatava küsimusena paluti vastajal ära näidata ka õpitav eriala. Kuna osa vastanutest näitas selle küsimuse puhul eriala asemel õppekava, siis vastuste analüüsimisel võtsingi aluseks kõigi vastanute puhul õppekavad. Nii jagunesid küsimustele vastanud üliõpilased õppekavade alusel arvuliselt järgmiselt (vt joon. 1):

Joonis 1. Küsitlusele vastanud üliõpilaste arv õppekavade lõikes arvuliselt.

Protsentuaalselt jagunesid uuringus osalenud üliõpilased õppekavade lõikes järgmiselt (vt joon. 2):

Joonis 2. Küsitlusele vastanud üliõpilaste arv õppekavade lõikes protsentuaalselt.

Võrreldes küsimustikule vastanute arvu õppekavade lõikes vastava õppekava alusel õppivate üliõpilaste arvuga ei saa küll täheldada täielikku kokkulangevust, kuid võttes aluseks Tartu Ülikooli õppestatistika, oli suurema üliõpilaste arvuga õppekavade puhul siiski ka vastanuid rohkem ning vastupidi (Tartu Ülikool – Õppestatistika 2014). Kõike ülaltoodut arvesse võttes võib uuringu kvantitatiivse ja kvalitatiivse küljega rahule jääda. Esindatud on kõik õppekavad ning 12,3% vastanuid üliõpilaste koguarvust, annab ka üldistuste tegemiseks piisava statistilise aluse.

6.2. Küsitluse ülesehitus

Küsitlus koosnes tinglikult kahest osast. Esimene osa küsimustikust sisaldas sissejuhatavaid küsimusi, mille alusel saab määrata uuringu esinduslikkust. Need küsimused olid:

- a) sugu
- b) vanus
- c) mitmenda kursuse tudeng sa oled?
- d) mis eriala üliõpilane sa oled?

Järgnevad küsimused olid juba seotud konkreetselt rahvusvahelises õpirändes osalemisega. Küsimustik oli üles ehitatud nii, et esmalt välja selgitada kas üliõpilasel on olnud otsene kokkupuude rahvusvahelise õpirändega või mitte. Seejärel tulid küsimused, mis olid otseselt seotud üliõpilase hinnagutega rahvusvahelisele õpirändele. Kuna oli oodata, et suurel osal üliõpilastest puudub vastav kogemus, siis nende tarvis olid küsimused sõnastatud nii, et nad said kogemuse asemel tugineda oma arvamusele antud küsimuses. Arvamuse kujundamise hõlbustamiseks oli küsimustiku alguses lühidalt selgitatud, mida kujutab endast rahvusvaheline õpiränne.

Etteruttavalt võib öelda, et selline lähenemine õigustas ennast täielikult. Analüüsides uuringu tulemusi oli näha, et õpirändes mitte osalenud üliõpilased tunnetasid õpirände võimalikke mõjusid sarnaselt õpirändes osalenute kogemustega.

Uuringus kasutatud küsimustiku koostamiseks kasutasin veebipõhist digitaalset aplikatsiooni “Google Forms”, mis programmi “Google Drive” koostisosana võimaldab korraldada veebipõhiseid küsitlusi. Küsimustik ise on ära toodud käesoleva lõputöö lisana (vt. Lisa 1).

Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste e-posti listi saadetud küsimustiku tulemused salvestati automaatselt „Google Drive“ faili “Form Responses”, mis on omakorda eksporditav erinevatesse tabelitöötlusprogrammidesse. Käesoleval juhul ekspordisin küsitluse vastused programmi “MS Excel”, mille abil teostas ka küsimustiku analüüsi (vt. Lisa 2).

6.3. Uuringu tulemused

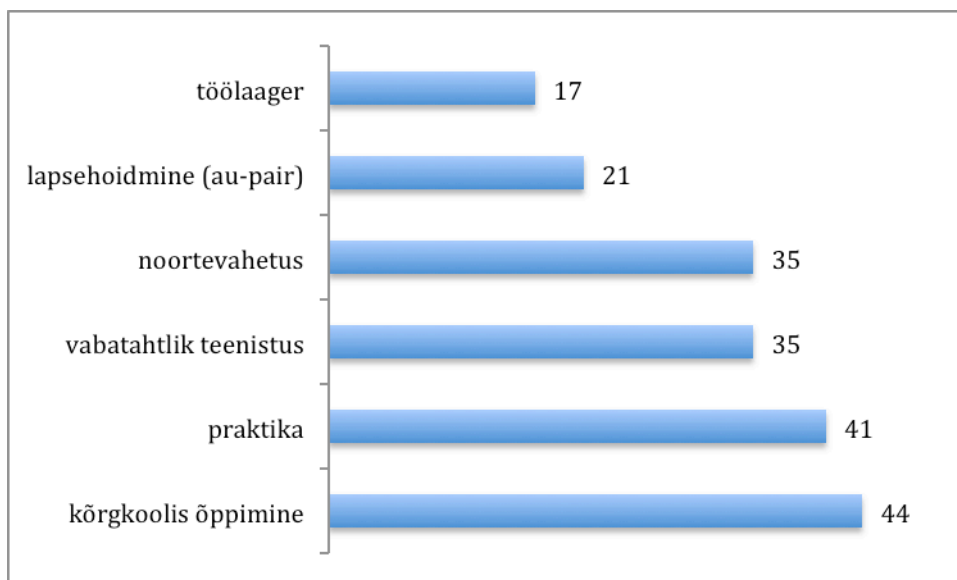
Vastanute seas oli õpirändes osalenuid mõnevõrra vähem kui mitteosalenuid. Arvud olid vastavalt 36 ja 49. Seega õpirändes osalenud on 44 protsenti üliõpilastest. Eestis on seatud eesmärgiks näiteks üliõpilasvahetuse, kui ühe rahvusvahelise õpirände vormi puhul saavutada 2015 aastaks 4-5% osaluse määr kõigist üliõpilastest. Küsitluse tulemuste järgi on Viljandi Kultuuriakadeemia tudengeid noortevahetuse vormis osalenud rahvusvahelises õpirändes 8,2%. Tulemus toetab seda seisukohta, et tavaliselt osaleb õpirändes rohkem humanitaaralade üliõpilasi kui reaalaralade omi. Viljandi Kultuuriakadeemia, kui humanitaarkallakuga ülikooli tulemus 44% üliõpilaste osalust kõigi õpirände vormide lõikes on väga kõrge näitaja.

Rahvusvahelises õpirändes mitteosalenud üliõpilastest soovis seda tulevikus teha 26 (31%) ning kindlasti mitte teha 3 (4%) vastanut. Neid kes ei osanud öelda kas nad soovivad tulevikus õpirändes osaleda või mitte, oli 20 ehk umbes veerand üliõpilastest.

Küsimus, millises õpirände vormis on üliõpilane osalenud, või soovib tulevikus osaleda, sisaldas kuus valikvastust levinumate õpirände vormidega. Nendeks on:

- a) kõrgkoolis õppimine
- b) noortevahetus
- c) vabatahtlik teenistus
- d) töölaager
- e) praktika
- f) lapsehoidmine (au-pair)

Vastuste ülevaade antud küsimusele on toodud joonisel 3. Valida sai korraga mitu varianti. Seega näitavad vastused antud küsimusele, et on osaletud, või kavatsetakse osaleda mitmes erinevas õpirände vormis ja mitmel korral. Number diagrammil näitab konkreetse vastuse valimise kordi:

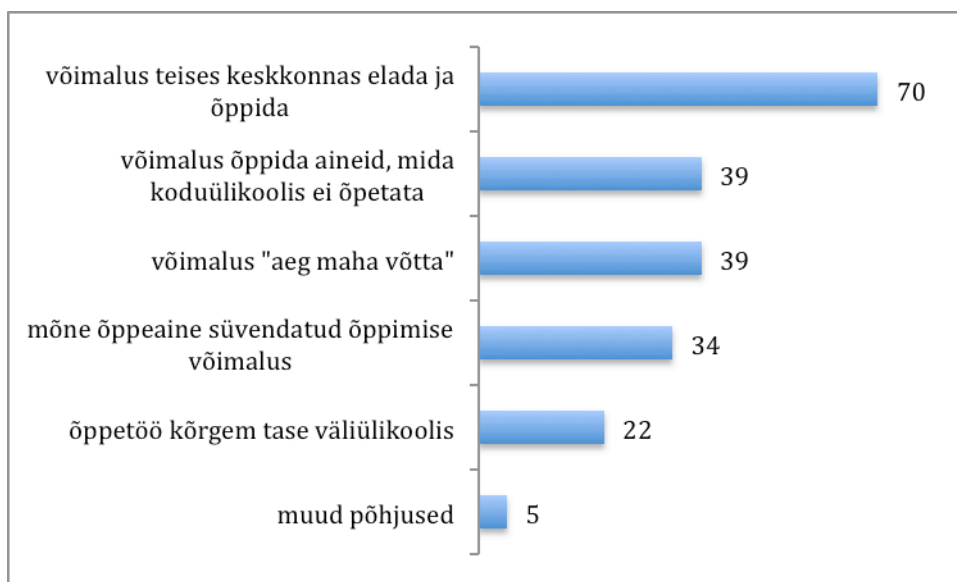

Joonis 3. Rahvusvahelise õpirände vormid ja neis osalenud või osaleda soovivate üliõpilaste arv.

Enim anti vastuseid, mis olid seotud õppetööga ja hariduse omandamisega. Õppimine välismaal ning õppimisega seotud praktika on küsitlusele vastanute seas populaarseimad rahvusvahelise õpirände vormid. Sellele järgnesid kohe vabatahtlik teenistus ning noortevahetus. Antud küsimuse puhul oli võimalik ise vabalt valida ka mõni muu võimalik rahvusvahelise õpirände vorm. Selle variandi puhul anti järgmiseid vastuseid:

- a) ei oska öelda
- b) grupijuht noortevahetuses
- c) pärimusmuusika õpitoad, seminarid ja jam-session'id
- d) mitmesugused kursused
- e) mitmesugune õpikoostöö
- f) kõikvõimalikud vormid

Järgmise küsimusega selgitati välja peamised rahvusvahelises õpirändes osalemise motivaatorid. Küsimusele “Mis motiveeris või motiveeriks sind õpirändes osalemise puhul?” antud vastused on ära toodud joonisel 4, kusjuures valida sai korraga mitu erinevat vastusevarianti. Numberdiagrammil näitab mitu korda antud vastust valiti.

Joonis 4. Peamised motivaatorid rahvusvahelises õpirändes osalemise puhul vastuste lõikes.

Nagu nähtub vastustest, seavad üliõpilased esikohale keskkonna vahetuse võimaluse õpirände puhul. Järgmisena olulisuselt on õpingutega seotud asjaolud: võimalus mõnda lisaainet kuulata, või siis mõnda õppeainet ainet süvendatult õppida. Samuti märgiti ära õppetöö võimalik kõrgem tase välisülikoolis.

Muude võimalike motivaatoritena toodi välja järgmised motiivid:

- a) mõni konkreetne projekt pakub huvi
- b) maailma avastamise soov
- c) kogeda uusi kultuure ja õppida keeli
- d) seigelda ja saada elamusi
- e) teises keskkonnas hakkama saada ja kohaneda
- f) väljatulek oma igapäevarutiinist
- g) raha teenimise võimalus
- h) tutvuda teistmoodi kultuuriruumiga
- i) uue keskkonna kogemine ja uute inimestega tutvumine

- j) silmaringi avadamine
- k) võimalus reisida koos elukaaslasega

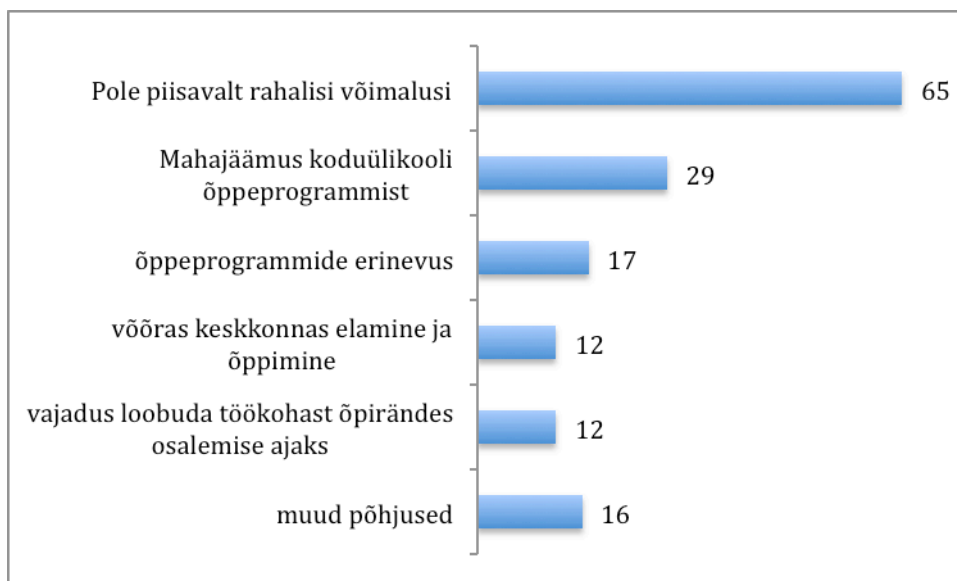
Käesoleva lõputöö raames korraldatud uuringu tulemused langevad rahvusvahelise õpirände motivaatorite osas suures osas kokku Tšehhi vabariigis korraldatud samalaadse uuringu tulemustega. Selle kohaselt on peamisteks motivaatoriteks üliõpilasel minna teatud perioodiks välismaale:

- a) keeleõppe võimalus (30% vastanutest)
- b) uute kogemuste saamine (26% vastanutest)
- c) iseseisvuse ja sõltumatuse tunnetamine (14% vastanutest)
- d) õppetöö osa ja sügavamate teadmiste omandamise võimalus (8%) (Jašková ja Heczková 2010).

Viidatud uuringus oli lisaks ära toodud, et üheks tugevaks motivaatoriks õpirändes osalemisel on see, et hiljem on võimalus see oma CV-sse sisse kirjutada (23% vastanutest). Käesoleva lõputöö raames läbi viidud uuringus sellist valikvastust ei olnud, kuna autor olles ise Eesti tudengkonna liige ei prognoosinud sellise motivaatori aktuaalsust Eestis. Kuna vaba valiku vastusena seda aspekti keegi vastanuist samuti ära ei märkinud siis oli antud prognoos ilmselt ka tõene.

Järgmisena selgitasin välja peamised rahvusvahelises õpirändes osalemisega seoses olevad tunnetuslikud takistused üliõpilastel. Küsimus ise oli taas formuleeritud nii, et sellele saaks vastata ka õpirändes mitteosalenud üliõpilane: “Mis olid või on sinu arvates peamisteks takistusteks õpirändes osalemise puhul?”

Küsimuse puhul oli jällegi võimalus valida korraga mitu vastust. Vastused sellele küsimusele on toodud joonisel 5. Number diagrammil näitab konkreetse vastuse valimise kordi.

Joonis 5. Peamised tunnetuslikud takistused õpirändes osalemise puhul vastuste lõikes.

Takistuste puhul oli ülekaalukalt esile toodud ebapiisavad rahalised võimalused. Kohe järgmisena aga näeme, et nagu motivaatorite puhulgi on väga tähtsal kohal õliõpilase käimasolevate õpingutega seotud asjaolud.

Muude põhjustena toodi peamiselt välja laste, pere ja lähisuhte olemasolu. Ei soovitud lähedastele elu keeruliseks teha ning ise perest lahus olla. Samuti toodi mitmel korral välja hirmu muutuste ees. Lisaks anti muude põhjustena veel järgmisi vastuseid:

- a) pole piisavalt erialaseid kogemusi välisülikoolis hakkama saamiseks
- b) keelebarjäär
- c) igatsus pere ja kodu järele

Enam- vähem samadele tulemustele peamiste barjääride osas tulevad oma uurimuses Jašková ja Heczková (2010). Nende uuring näitab, et peamisteks barjäärideks välismaale õppima minekul on:

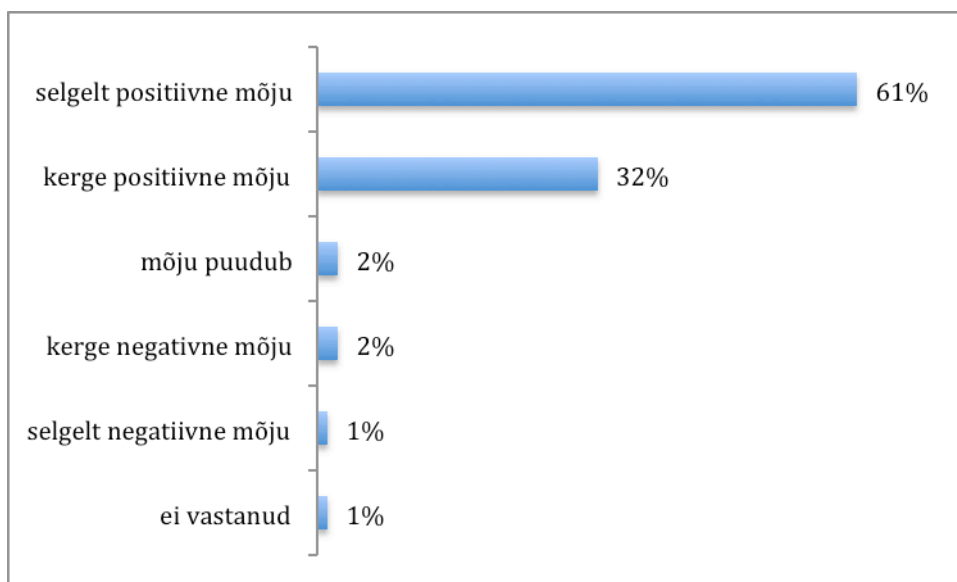
- a) hirm välismaale õppima minekul (31% vastanutest)
- b) ebapiisav keeleoskus (28% vastanutest)
- c) ebapiisav rahaliste vahendite olemasolu (13% vastanutest)
- d) hirm uue keskkonna ja uute tutvuste ees (10% vastanutest)
- e) perekondlikud põhjused (8% vastanutest)
- f) töökohaga seotud probleemid (5% vastanutest)

Järgmisena paluti uuringus osalejatel hinnata rahvusvahelise õpirände mõju oma õpingute ning isikliku arengu seisukohalt.

Küsimusele “Kuidas sa hindad või hindaksid õpirännet kui sellist oma õpingute seisukohalt?” sai valida ainult ühe vastuse viie variandi hulgast:

- a) selgelt negatiivne mõju
- b) kerge negatiivne mõju
- c) mõju puudub
- d) kerge positiivne mõju
- e) selgelt positiivne mõju

Variantidena olid välja pakutud negatiivsed valikud, neutraalne valik ning positiivsed valikud. Negatiivsed valikud olid vastustena võimaldatud, kuna kirjandusega tutvumine ja ka lõputöö autori enese kogemus prognoosisid ka negatiivsete vastuste olemasolu. Vastused on ülevaatlikult ära toodud joonisel 6. Üks uuringus osaleja jättis sellele küsimusele vastamata.

Joonis 6. Rahvusvahelise õpirände tunnetuslik mõju selles osalejate õpingutele (% vastanutest).

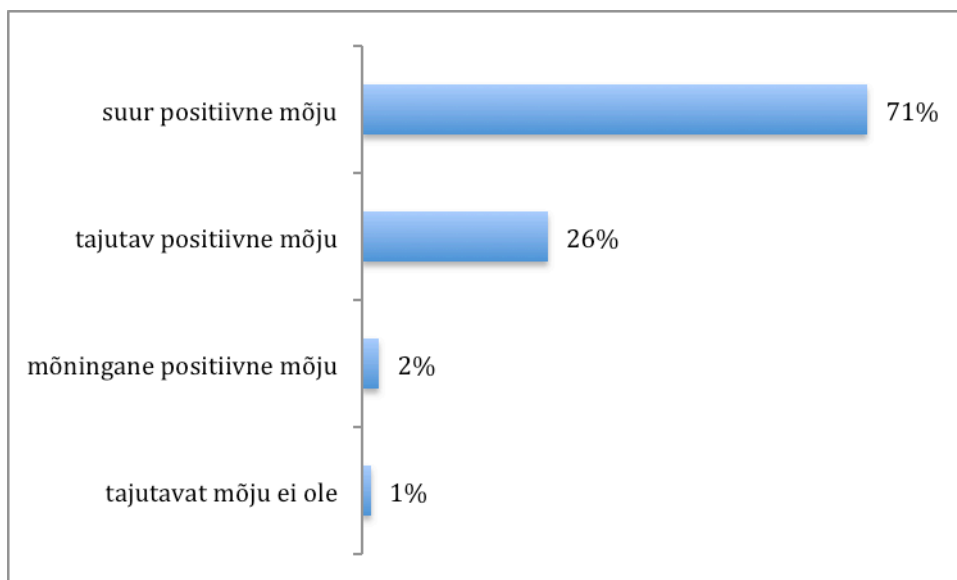
Absoluutne enamus ehk 93% vastajaist hindas õpirände mõju oma õpingutele kas kergelt positiivseks või siis selgelt positiivseks. Analüüsist nähtub, et kuigi rahvusvahelise õpirände

tunnetuslikku mõju õpingutele ei uuritud motivaatorite või barjääradena, võib seda liigitada kindlalt ka motivaatorite hulka. Negatiivne hinnang antud küsimuse puhul (3%) tuleb ilmselt sellest, et kardetakse maha jäämist kodukõrgkooli õppeprogrammist (vt. Joonis 5).

Küsimuse “Kuidas sa hindad või hindaksid rahvusvahelist õpirännet kui sellist, oma isikliku arengu seisukohalt?” vastuse variantideks oli:

- a) tajutavat mõju ei ole
- b) tajutav positiivne mõju
- c) mõningane positiivne mõju
- d) suur positiivne mõju

Valikute hulka ei lisanud ma teadlikult negatiivseid hinnanguid, kuna õpirändest tingitud isiklik taandareng on ülimalt ebatõenäoline. Käesoleva lõputöö koostamisel ei leidnud ma ka ühtegi kirjandusallikat, mis oleks seda väitnud. Vastused sellele küsimusele on ülevaatlikult ära toodud joonisel 7.

Joonis 7. Rahvusvahelises õpirändes osalemise mõju selles osaleja isiklikule arengule (% vastanutest).

Küsitlusele vastanuist 99% leidsid, et rahvusvahelises õpirändes osalemine mõjub nende isiklikule arengule positiivselt. Ainult 1 vastaja kaheksakümne viiest arvas, et tajutavat mõju õpirändel tema isiklikule arengule pole.

Kõige huvitavamaks tulemiks uuringus oli lõputöö autori arvates see, et ühel juhul motivaatorina toiminud aspektid olid samas ka mõnevõrra teises sõnastuses toimivad barjäärina. Pean nimelt silmas üliõpilase õpingutega seotud aspekte. Motivaatoriteks olid näiteks võimalused õppida selliseid õppeaineid, mida koduülikoolis ei õpetata ning seda mõnes välisülikoolis, kus õppetöö tase on kõrgem, kui koduülikoolis. Samas olid vastajad mures sellepärast, et koduülikoolis võivad nende õpingud jääda venima.

Uuringus tuli välja ka teine aspekt, mis olles ise motivaator ühtede, oli demotivaatoriks teistele vastanutele. Tegu on uues keskkonnas õppimise ning elamisega. Ühtede jaoks oli see uueks väljakutseks, teiste jaoks aga mõnevõrra hirmutav võimalus (vt. Joonis 4 ja joonis 5).

Kuna aga uue keskkonna väljakutsetele vastu astumine või nende vältimine on pigem inimese iseloomust lähtuv tegevus, siis käesoleva töö kontekstis pakub meile eelkõige huvi esimene ilmnunud aspekt – õpingutega seonduvad asjaolud. Lõputöö autori arvates pakub selle probleemistiku põhjalikum käsitlemine seotud osapoolte osalusel, võimaluse õpirände edaspidiseks edendamiseks Eestis.

7. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Õpiränne on maailmas väga levinud nähtus. Euroopa Liit on selles valdkonnas eriti palju ära teinud, kuna selle protsess aitab kaasa Euroopa sisesele integratsioonile ning ühtse kõrgel tasemel hariduskeskkonna loomisele. Euroopa ühisele siseturule orienteeritud väiksemate majandustega liikmesriikide ettevõtted eelistavad tööjõu värbamisel rahvusvahelise (haridus)kogemusega noori nagu selgub Tamsalu (2009) uuringust. Seega õpilasrändes osalemine on oluline mitte ainult hariduse ja kultuurilise integratsiooni võtmes vaid omab ka majanduslikku, ehk siis valdkonnaülest mõju. Seda arvesse võttes on Euroopa Liit võtnud kursi ühtse kõrgharidusruumi loomisele. Nagu osundab Ranne (2008) on selle protsessi aluseks olemasolevate riiklike haridussüsteemide ühtlustamine (mitte uute ja ühtsete loomine).

Bologna protsessi rakendamise aruandest selgub, et õpiränne on Bologna protsessi peamine vahend. On isegi seatud eesmärk, et vähemalt 1/5 lõpetanutest Euroopas kõrgharidussüsteemis oleks mingil etapil osalenud rahvusvahelises õpirändes (Bologna Process 2012).

Nelja õppeaasta (2007-2011) jooksul, osales Erasmuse programmis 3445 Eesti üliõpilast (Kaelep jt. 2013). Statistikaameti andmetel omandas samal perioodil Eestis kõrghariduse kõikidel haridusastmetel ning kõigis õppevormides 46112 üliõpilast (Statistikaamet 2013). Seega, kuna lõviosa üliõpilasrändest langeb Erasmus programmile siis võib oletada, et üliõpilaste õpirändes osalejate protsent on hinnanguliselt umbes 7. Samal seisukohal on Kirss jt (2011) kes ütlevad, et uutest Euroopa Liidu liikmesriikidest on Eesti esikohal nende tudengite osakaalu poolest, kes on osa õpingutest läbinud välisriigis.

Kirss jt (2001) järgi on soolise jaotuse poolest Eesti üliõpilaskonnas ülekaalus naised. Näiteks 2010/2011. õppeaastal oli iga meestudengi kohta 1,7 naisüliõpilast. See osakaal on viimaste aastate jooksul püsitud enam vähem samal tasemel. Seega on ootuspärane, et samasugust jaotumist sugude vahel näeme ka õpirände puhul. Näiteks uurimus Erasmuse programmis osalenud üliõpilaste kogemustest ja hinnangutest õppeaastatel 2007/2008 – 2010/2011 näitab, et samal perioodil on meeste osakaal programmis moodustanud keskmiselt 24% ja naiste osakaal 76%. Mõningane erinevus naiste kasuks õpirändes võrreldes üliõpilaste üldise keskmise soolise

jaotumisega on tingitud sellest, et õpirändes osalevad eelkõige niinimetatud "pehmete" erialade üliõpilased, kelle hulgas on naiste esindatus veelgi suurem. Sama tõdevad ka Kaelep jt (2013).

Kui analüüsida õpirände tunnetatud mõju selles osalenud üliõpilasele siis tuleb uuringutest üheselt välja, et see on üldkokkuvõttes positiivne. Nagu näitavad Kaelep jt (2013) on üliõpilaste kokkuvõttev hinnang välismaal õppimise kogemusele väga kõrge. Kui võrrelda seda kas viibiti õpingutel või praktikal, siis samad autorid väidavad, et praktikal viibinud hindasid õpirändel saadud kogemusi ning teadmisi kõrgemalt, kui õppurid. Üheks põhjuseks võiks siin eeldatavasti olla õpirändest tingitud mahajäämust õppeprogrammist oma kodukõrgkoolis (Maljukov 2013). Praktikal viibimise ajal tavaliselt seda ei teki.

Ka käesoleva lõputöö raames korraldatud uuring toetab ülaltoodud seisukohti. Näeme, et Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilased hindavad õpirännet nii oma õpingute, kui ka isikliku arengu seisukohalt, kas väga positiivselt või positiivselt.

Üliõpilasi väliskõrgkooli õppima minemisel enim motiveerinud tegurite hulgas ei ole otseselt õppetöoga seotud aspektid esirinnas (Kaelep jt 2013). Samal seisukohal on Kirss jt (2011) kes väidavad, et tähtsaks peetakse küll ka vastuvõtva kõrgkooli akadeemilist taset ja õppe kvaliteeti kuid peamine motivaatsioon on üliõpilase isiklik areng.

Samale tulemusele jõuti käesoleva lõputöö raames läbi viidud uuringus Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia üliõpilaste hulgas. 19% vastustest oli takistavaks teguriks rahvusvahelises õpirändes osalemisel mahajäämus õppeprogrammist. Kui siia lisada veel 11% vastustest, et takistavaks teguriks on õppeprogrammide erinevus, siis saame, et peaaegu kolmandikul juhtudest takistavad välismaale minemast kas suuremal või vähemal määral õpingud kodukõrgkoolis. Sellest suuremaks barjäärriks oli kõnesoleva uuringu järgi ainult piisavate rahaliste võimaluste puudumine.

Kuna ülaltoodud järeldus on otseses vastuolus Bologna protsessi põhimõtete ja rahvusvahelise õpirände eesmärkidega, siis oleks siin palju ära teha nii Bologna protsessi koordinaatoritel, kui ka kõigil selles protsessis osalevatel riikidel. Pean loomulikult silmas ka Eestit. Rahvusvahelise õpirände teemal võiks näiteks Haridusministeerium kokku kutsuda ümarlaua, kus osaleksid kõik antud probleemistikuga seotud osapooled. Sellise ümarlaua tulemusi oleks võimalik rakendada meetmetena vähendamaks takistusi rahvusvahelise õpirände levikul Eestis.

Rahvusvahelise õpirände seisukohalt on kindlasti veel palju mõjutegureid, mida antud töö formaadis ei olnud võimalik piisava põhjalikkusega käsitleda.

Üheks neist on juba sissejuhatuses mainitud otseste välisinvesteeringute mahu ehk õpirände lähteriigi rahvusvahelise majandusliku integratsiooni astme ning rahvusvahelise õpirände positiivne korrelatsioon.

Teiseks on rahvusvaheline õpiränne seotud noorema generatsiooni osakaalust õpirände lähteriigis. Suurema noorte osakaaluga riikides on haridust omandavate inimeste arv ning samuti ka välisriigis hariduse omandamise valinute arv suurem. Seega peaks olema ilmne positiivne seos noorte arvu ning rahvusvahelise õpirände vahel riigis.

Sihtriigi kaugus on faktor, mis võib suhestuda nii majanduslike võimalustega kui ka kultuurilise erinevusega tasemega lähteriigiga võrreldes. Tavaliselt on nii, et mida kaugem on sihtriik ja kui kõik teised muutujad on samad, seda vähem sinna õppureid lähteriigist suundub. Suurem kaugus võib suurendada kulusid ning on ka kultuuriliselt rohkem erinev. Sarnasema kultuuriruumiga sihtriigis on kergem keskkonda sulanduda. Teisalt võib siiski erinev kultuuriruum meelitada õppima tulema just sellisesse riiki. (Liu 2008)

8. KOKKUVÕTE

Praeguses maailmas on reaalsuseks globaliseerumine. Selle protsessi tähtsaks osaks on riikide kultuuri ning haridusalaste sidemete tihenemine. Maailma hariduse parimad kogemused ja saavutused saavad kättesaadavaks rahvuslikele haridussüsteemidele ja selle kaudu ka õppuritele. Hariduse globaliseerimise üheks peamiseks avaldumisvormiks on rahvusvaheline õpiränne. Eesti õpirände areng on olnudki üks Euroopa kiiremaid. Olulise tõuke andis selleks liitumine Euroopa Liiduga, mis tõi kaasa nii formaalsuste lihtsustumise kui uute rahaliste võimaluste avanemise.

Käesolev lõputöö käsitleb õpirännet üliõpilaste hulgas kõige selle laiemas mõistes ning kõigis avaldumisvormides. Lõputöö on kombineeritud uurimus mis on koostatud kirjanduse võrdleva ülevaadena sisaldades ka küsitluse vormis uuringut Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste hulgas.

Õpirände vormid erinevad üksteisest mitmeti jagunedes järgmistesse kategooriatesse: üldhariduskoolis õppimine, kõrgkoolis õppimine, praktika, töölaagrid, noortevahetused, vabatahtlik teenistus, lapsehoidmine. Erasmuse programm on üliõpilaste puhul konkurentsilt populaarseim õpirände vahend. Eesti üliõpilaste arv on alates programmiga liitumisest kasvanud keskmiselt 16% õppeaastas. Nelja õppeaasta (2007-2011) jooksul, osales Erasmuse programmis 3445 Eesti üliõpilast. Meeste osakaal õpirändes on keskmiselt 24% ja naiste osakaal 76%, mis peegeldab ühtlasi ka kõrghariduse omandajate soolist jaotumist Eestis.

Kui analüüsida õpirände tunnetatud mõju selles osalenud üliõpilasele, siis tuleb uuringutest (s.h. käesoleva lõputöö raames läbiviidud uuringust) üheselt välja, et see on üldkokkuvõttes tugevalt positiivne. Tähtsaks peetakse üliõpilaste poolt vastuvõtva kõrgkooli akadeemilist taset ning õppe kvaliteeti, kuid peamine motivatsioon on siiski üliõpilase isikliku arengu soov.

Õpimotivatsioon ei ole autori arvates esikohal, kuna erinevates kõrgkoolides on erinev õppekorraldus, ning seetõttu kardetakse mahajäämust õppeprogrammist oma koduülikoolis. Käesolevas lõputöö peamiseks tulemiks tulebki pidada seda järeldust, et Bologna protsessis osalevad riigid, s.h Eesti peaksid senisest enam ümberkorraldama ning kohandama õppeprogramme nii, et see soodustaks õpperännet kui tänapäeva hariduse üht olulist komponenti.

9. KASUTATUD KIRJANDUS

Bologna Process Implementation Report. 2012. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Brussels 2012

[http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf)
(19.10.2013)

Euroopa elukestva õppe programmi lühiajalise õpirände mõju ja tulemuste hindamine.

Hindamisaruanne. 2011. Act Projektid & Koolitus OÜ

<http://www2.archimedes.ee/hkk/File/Programmide%20uuringud/Opirande%20hindamisaruanne.pdf>
(05.10.2013)

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsus nr 1720/2006/EÜ. 2006 Euroopa Liidu Teataja (L 327/45) <http://eur->

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:ET:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:ET:PDF) (10.10.2013)

Haljasmäe, J. 2013. *Üliõpilasvahetuse erinevad tahud*. Kogumikus "Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008 – 2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel". 2013

<http://www2.archimedes.ee/hkk/File/Erasmus/Erasmuse%20yliõpilaste%20kogemused%20ja%20hinnangud%20oma%20mobiilsusperioodile.pdf> (06.10.2013)

Jašková, M., Heczková, L. 2010. *Erasmus mobility: students motivation and satisfaction*.

http://eracon.info/assets/files/2010/Full%20Papers/LenkaHeczkova_Czech%20Republic.pdf
(14.05.2014)

Kaelep, T. Maiste, K. Treier, K. 2013. *Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008 – 2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel*.

<http://www2.archimedes.ee/hkk/File/Erasmus/Erasmuse%20yliõpilaste%20kogemused%20ja%20hinnangud%20oma%20mobiilsusperioodile.pdf> (06.10.2013)

King, R. Findlay, A. Ahrens, J. 2010. *International student mobility literature review*. HEFCE, UK. https://www.hefce.ac.uk/media/hefce/content/pubs/2010/rd2010/rd20_10.pdf (12.10.2013)

Kirss, L. Nestor, M. Haaristo, H-S. Mägi, E. 2011. *Eesti üliõpilaste eluolu 2010*. Tln. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis. http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Haridus/EUROSTUD/Praxis_Eurostudent_veeb.pdf (19.10.2013)

Liu, D. 2008. *The determinants of international student mobility - An empirical study on U.S. Data*. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:518603/FULLTEXT01.pdf> (18.05.14)

Maasing, H. 2012. *Välistudengite ränne – Eesti aruanne* Tln. Sisekaitse Akadeemia migratsiooniuringute keskus. Euroopa rändevõrgustik. http://www.sisekaitse.ee/public/ERV/TudengiRanne_layout_est_veeb.pdf (18.05.2014)

Maljukov, M. 2013. *Kas olla mobiilne või mitte*. Kogumikus “Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008 – 2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel“ <http://www2.archimedes.ee/hkk/File/Erasmus/Erasmuse%20yliõpilaste%20kogemused%20ja%20hinnangud%20oma%20mobiilsusperioodile.pdf> (06.10.2013)

Merisalu, M. 2014. *Üliõpilased jäävad rahaga jänni*. <http://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/373> (18.05.14)

Orr, D. Gwosć, C. Netz, N. 2011. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*. http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Haridus/EUROSTUD/EIV_Synopsis_of_Indicators.pdf (15.10.2013)

Papatsiba, V. 2009. *European Higher Education Policy and the Formation of Entrepreneurial Students as Future European Citizens*, ajakirjast European Educational Research Journal http://www.worldwords.co.uk/pdf/validate.asp?j=eerj&vol=8&issue=2&year=2009&article=5_Papatsiba_EERJ_8_2_web (17.11.2013)

Rahvusvahelise õpirände mõju Eesti haridustöötajatele Euroopa elukestva õppe programmi kogemuse põhjal. 2011. InterAct Projektid & Koolitus OÜ
<http://www2.archimedes.ee/hkk/File/LLP%20opirande%20moju%20hindamine/LLP-opirande-moju-luhiversioon-eesti-keeles.pdf> (17.11.2013)

Ranne, R. (toim) 2008. *Eesti Euroopa Kõrgharidusruumis*. Eesti Üliõpilaskondade Liit, Tallinn 2008. <http://www.eyl.ee/public/files/Eesti%20Euroopa%20korgharidusruumis.pdf> (15.10.2013)

Statistikaameti elektrooniline andmebaas. 2013 <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Sotsiaalelu/05Haridus/10Kergharidus/10Kergharidus.asp> (19.11.2013)

Tamsalu, J. 2009. *Õpirände mõju tööandja värbamise ja valiku otsusele*. Lõputöö kokkuvõte. http://vana.innove.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=14620/Kokkuv6te_J_Tamsalu_l6puto.o.pdf (14.10.2013)

Tamsalu, J. Eensalu, K. Rammo, M. 2010. *Õpirände Varalaegas*. Tln. Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove. <http://www.rajaleidja.ee/public/varalaegas.pdf> (16.10.2013)

Tartu Ülikool – Õpestatistika. <http://www.ut.ee/et/141206> (14.05.2014)

Viljandi Kultuuriakadeemia vilistlasuuring 1992 – 2009. 2012. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE
http://www.ec.ut.ee/sites/default/files/ec_files/Viljandi%20Kultuuriakadeemia%20vilistlasuuring%201992-2009.pdf (14.05.2014)

Valk, A. (toim.) 2008. *Bologna protsess Eestis 2004–2008*. SA Archimedes, Tallinn 2008
<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=8966> (06.10.2013)

10. SUMMARY

DISTRIBUTION OF INTERNATIONAL LEARNING MOBILITY AND ITS PERCEIVED IMPACT TO IT'S PARTICIPANTS BY THE EXAMPLE OF STUDENTS OF VILJANDI CULTRE ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF TARTU

In nowadays world the globalization is reality. An important part of this process is tightening of the cultural and educational contacts between countries. The best experience and achievements of global education will be available for the national education systems and this way for the students also.

The main visible form of the globalisation of education is international learning mobility. The development of learning mobility in Estonia has been one of the fastest in Europe. The substantial push for it was the Estonian accession to EU, which lifted many formal issues and was accompanied with new financial possibilities for Estonia.

Present final paper deals with international learning mobility from the most wide perspective and with it's every form. This paper is realized as a combined study in the form of literature review which is accompanied with study in the form of questionnaire among the students of Viljandi Culture Academy of the University of Tartu.

The main conclusions of this paper are that there are several forms of learning mobility. They are: learning in high school, learning at college or university, practice, work camps, youth exchange, voluntary service, au-pair.

The Erasmus program is noncompetitively the most popular mean of learning mobility among the students. The number of Estonian participants had stable growth of 16% a year. During four academical years (2007-2011) 3445 Estonian students has been participated in this program. The percentage of male participants is in average 24% and female 76% wich mirrors at the same time the distribution of male and female students at the universities in Estonia.

The analysis of the studies (including the study conducted in the framework of this final paper), perceived impact of the learning mobility to the participants shows us that it is undoubtedly strongly positive. Students consider important the academic level of the receiving university and it's quality of teaching.

Nevertheless the main motivator for learning mobility is a wish for personal development of the participant. By the oppinion of the author, the motivation to study is not situated at the first place because of the difference of the organization of earning programs in the different universities. Therefore the students are afraid of lagging in it at their home university.

The main conclusion of this final paper must be considered an idea that the states, involved in Bologne process, should rearrange and accommodate their studying programs in a way that would benefit the international student mobility as an important component of todays education.

Küsimustik rahvusvahelise õpirände kohta

Minu nimi on Helen Leis. Olen Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Kultuurhariduse osakonna viimase kursuse üliõpilane. Käesolev küsimustik aitab mind lõputöö koostamisel. Minu lõputöö pealkirjaks on „Rahvusvahelise õpirände levimus Eestis ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule“. Täna Sinu minu töö valmimisele panustatud veerandtunni eest!

Küsimustikus on 10 küsimust:

1. 1. Sugu ja vanus

Tee palun allolevast menüüst valik:

Mark only one oval.

Mees

Naine

2. Vanus aastates

.....

3. 2. Mitmenda kursuse tudeng sa oled?

Mark only one oval.

I

II

III

IV

muu võimalus

4. Kui vastasid "muu võimalus" siis palun täpsusta seda siin:

.....

5. 3. Mis eriala üliõpilane sa oled?

.....

6. 4. Kas sa oled osalenud rahvusvahelises õpirändes mõnes selle vormis?

Rahvusvaheline õpiränne on ajutiselt välisriigis õppimine kas formaalharidussüsteemis või sellest väljaspool. Välismaal viibimised võib jagada järgmistesse kategooriatesse: üldhariduskoolis õppimine, kõrgkoolis õppimine, praktika, töölaagrid, noortevahetused, vabatahtlik teenistus, lapsehoidmine (au-pair). Palun märgi allpool kas "jah" või "ei"

Mark only one oval.

jah

ei

7. **5. Kui sa ei ole rahvusvahelises õpirändes osalenud, kas sul on soovi seda tulevikus teha?**

Tee palun allolevast menüüst valik:

Mark only one oval.

- jah
- ei
- ei oska öelda

8. **6. Kui oled rahvusvahelises õpirändes osalenud või kui sa peaksid kunagi selles osalema, siis millises selle vormis?**

Palun vali sobiv vastus (vajadusel mitu).

Check all that apply.

- Üldhariduskoolis õppimine
- Kõrgkoolis õppimine
- Praktika
- Töölaager
- Noortevahetus
- Vabatahtlik teenistus
- Lapsehoidmine (au-pair)
- Muu võimalik rahvusvahelise õpirände vorm

9. Kui vastasid "muu võimalik rahvusvahelise õpirände vorm", siis palun täpsusta siin lühidalt, mis see võiks olla:

.....

10. **7. Mis motiveeris või motiveeriks sind õpirändes osalemise puhul?**

Palun tee oma valik, märkides linnukesega üks või mitu sobivat varianti:

Check all that apply.

- õppetöö kõrgem tase välisülikoolis
- võimalus õppida aineid, mida koduülikoolis ei õpetata
- mõne õppeaine süvendatud õppimise võimalus
- võimalus teises keskkonnas elada ja õppida
- võimalus "aeg maha võtta"
- muud põhjused

11. Kui vastasid "muud põhjused", siis palun kirjelda siin, mis need võivad olla:

.....

.....

.....

.....

.....

12. 8. Mis olid või on sinu arvates peamiseks takistusteks õpirändes osalemise puhul?

Palun tee oma valik, märkides linnukesega üks või mitu sobivat varianti:

Check all that apply.

- mahajäämus kodukõrgkooli õppeprogrammist
- õppeprogrammide erinevus
- võõras keskkonnas elamine ja õppimine
- vajadus loobuda töökohast Eestis rahvusvahelises õpirändes osalemise ajaks
- pole piisavalt rahalisi võimalusi
- muud põhjused

13. Kui vastasid "muud põhjused", siis palun kirjelda siin, mis need võivad olla:

.....

.....

.....

.....

.....

14. 9. Kuidas sa hindad või hindaksid õpirännet kui sellist oma õpingute seisukohalt?

Palun vasta ka siis kui sa pole õprändes osalenud. Tee oma valik tuginedes oma praegustele teadmistele selle kohta. Vastamiseks vali allolevast menüüst endale sobiv variant.

Mark only one oval.

- selgelt negatiivne mõju
- kerge negatiivne mõju
- mõju puudub
- kerge positiivne mõju
- selgelt positiivne mõju

15. 10. Kuidas sa hindad või hindaksid rahvusvahelist õpirännet kui sellist oma isikliku arengu seisukohalt?

Palun vasta ka siis kui sa pole õprändes osalenud. Tee oma valik tuginedes oma praegustele teadmistele selle kohta. Vastamiseks vali allolevast menüüst endale sobiv variant.

Mark only one oval.

- mõju puudub täielikult
- tajutavat mõju ei ole
- mõningane positiivne mõju
- tajutav positiivne mõju
- suur positiivne mõju

Aitäh vastamast!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ **HELEN LEIS** _____,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

RAHVUSVAHELISE ÕPIRÄNDE LEVIMUS EESTIS JA SELLE TUNNETATUD MÕJU ÕPIRÄNDES OSALENULE TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA ÜLIÕPILASTE NÄITEL
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ **PIRET TALUR** _____,
(*juhendaja nimi*)

ning mille kaasjuhendaja on _____ **ALLAN KÄHRIK** _____,
(*kaasjuhendaja nimi*)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **20.05.2014**